

JAG
VILL
VETA

ŽELIM ZNATI

– ŠTO TREBAM REĆI
SVOM DJETETU?

Informacije za vas koji ste roditelj i živite
sa zaštićenim osobnim podacima

SADRŽAJ

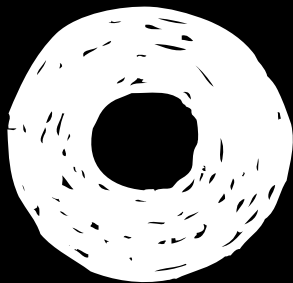
Uvod	5
Zaštićeni osobni podaci	6
Djeca sa zaštićenim osobnim podacima	7
Prava djeteta	8
Što govore djeca	9
Što djeci treba reći	11
Oprostiti se	13
Plan u slučaju opasnosti	14
Kada dijete odrasta	15
O internetu	17
Zatražite pomoć drugih	18
Više informacija od Državne uprave za zaštitu prava žrtava kaznenog djela (Brottsoffermyndigheten)	19

UVOD

U dobivanju informacija o svojoj situaciji djeca ovise o odraslima. Zato je Državna uprava za zaštitu prava žrtava kaznenog djela odlučila ovu brošuru namijeniti vama roditeljima. Kao roditelju, ova brošura vam daje savjete o tome kako ćete svom djetetu olakšati život sa zaštićenim osobnim podacima. Brošura je nastala u suradnji s Pravobraniteljem za djecu (Barnombudsmannen).

U Švedskoj oko 4 000 djece živi sa zaštićenim osobnim podacima. Većina te djece ima zaštićene osobne podatke zato što su jedan ili oba roditelja bila izložena nasilju i opasnosti. Neovisno o tome je li dijete neposredno izloženo opasnosti ili ne, na njegov život utječe to što živi sa zaštićenim osobnim podacima.

ZAŠTIĆENI OSOBNI PODACI

Postoje različiti stupnjevi zaštite. U nekim slučajevima je dovoljno označiti osobne podatke kao povjerljive (sekretessmarkering) tijekom kraćeg perioda, dok su u nekim slučajevima potrebni izmišljeni osobni podaci tijekom cijelog života.

- Označavanje podataka kao povjerljivih (sekretessmarkering) podrazumijeva obilježivanje u matičnoj evidenciji građana, koje signalizira da se podaci o određenoj osobi ne smiju davati bez posebne provjere. Označavanje podataka kao povjerljivih se, po pravilu, provjerava svake godine.

- Pravo ostati upisan na staroj adresi (kvarskrivning) podrazumijeva da osoba koja je izložena opasnosti seli na drugu adresu, ali ostaje upisana na starom mjestu i poštu dobiva preko Porezne uprave (Skat-

teverket). Pravo ostati upisan na staroj adresi vrijedi najviše tri godine odjednom.

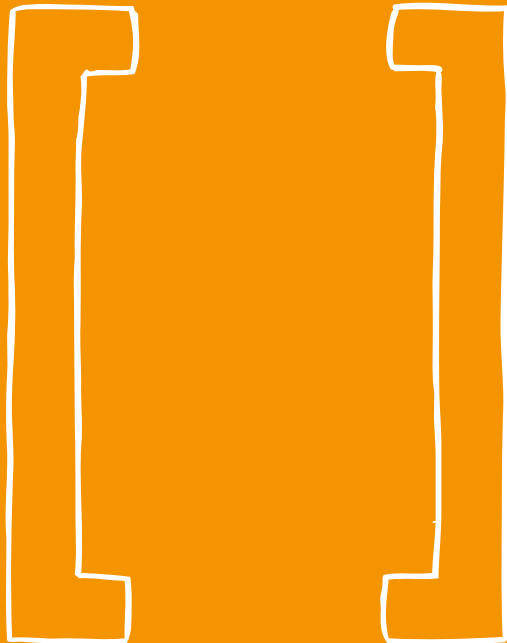
- Izmišljeni osobni podaci (fingerade personuppgifter) su najviši stupanj zaštite i podrazumijevaju dobivanje posve novog identiteta, s novim imenom i matičnim brojem.

Mnogi sami zahtijevaju zaštićene osobne podatke kod Porezne uprave, dok drugi zaštitu dobivaju nakon kontakta s policijom.

Na www.skatteverket.se postoje informacije o tome kako podnijeti zahtjev za zaštitu osobnih podataka. To je moguće i pozivom na broj **0771-567 567**.

DJECA SA ZAŠTIĆENIM OSOBNIM PODACIMA

Djeca često dobivaju zaštićene osobne podatke jer ih ima jedan od roditelja. Roditelji, na primjer, mogu biti u opasnosti zbog posla ili zbog toga što su svjedočili u nekom sudskom postupku. Najčešća je izloženost nasilju od strane bliskih osoba, kada opasnost predstavlja netko od članova obitelji ili netko blizak. Djeca mogu biti izložena nasilju i od strane jednog ili oba roditelja ili grupe srodnika.

PRAVA DJETETA

Konvencija o pravima djeteta je međunarodni sporazum koji je potpisala Švedska. Konvencija se bavi pravima koja djeca imaju, bez obzira na pol, podrijetlo, religiju ili invalidnost. Djeca imaju pravo na posebnu skrb i zaštitu jer su često ranjivija.

KONVENCIJA O PRAVIMA DJETETA

se temelji na četiri osnovna načela:

- da sva djeca imaju ista prava
- da se najbolji interes djeteta uzima u obzir kod donošenja svih odluka
- da sva djeca imaju pravo na život i razvoj
- da sva djeca imaju pravo iskazati svoje mišljenje, te na uvažavanje svog mišljenja.

Prema Konvenciji o pravima djeteta, djeca imaju pravo biti zaštićena od svih vidova tjelesnog i psihološkog nasilja, zanemarivanja i seksualnog zlostavljanja.

Konvencija, također, skreće pozornost na to da djeca izložena nasilju imaju pravo dobiti podršku i pomoć.

Sva djeca imaju pravo odrastati bez nasilja. Dijete, ili netko drugi u obitelji izložen nasilju, ima pravo na sigurnost i zaštitu. Zaštićeni osobni podaci trebaju djeci i odraslima pružiti sigurnost i zaštitu od daljeg nasilja. Kada obitelj dobije zaštitu osobnih podataka, djeca imaju pravo sudjelovati i dobiti informacije o tome što se događa, i kada su mala. To roditelje stavlja pred velike izazove. Što treba reći djeci? Koliko djeca mogu razumjeti? Kako izbjeći da se djeca prestraše?

ŠTO GOVORE DJECA?

Djeci je teško živjeti izložena opasnosti i mnoga se zato osjećaju uznemireno i prestrašeno. Zaštićeni osobni podaci mogu pružiti sigurnost koja umanjuje strah.

»U POČETKU JE BILO VEOMA TEŠKO OSLOBODITI SE STRAHA. NOĆU UOPĆE NISAM MOGLA SPAVATI. TO JE BILO VEOMA MUČNO.«

Ebba¹

»OSJEĆAM SE VEOMA SIGURNO SA ZAŠTIĆENIM IDENTITETOM. ZBILJA SE TAKO OSJEĆAM. TO JE VEOMA LIJEP OSJEĆAJ.«

Rebecka¹

Zaštićeni osobni podaci mogu prouzročiti i puno problema, osobito kad dijete poraste. Mnoga djeca doživljavaju da ne znaju što mogu pričati svojim drugovima. Može biti teško znati što reći drugovima kada žele doći kod vas doma i igrati se s vašim djetetom. Uobičajeno je da se djeca sa zaštićenim osobnim podacima osjećaju osamljeno i da se plaše da ne budu otkrivena.

»NE ŽELIM PUNO VREMENA PROVODITI S DRUGOVIMA JER NE ŽELIM DA MI SE POSTAVLJAJU PITANJA I SLIČNO. TO MNOGO UTJEČE NA MENE.«

Sofia¹

Djeca i mladi često doživljavaju da odrasli u školi, u okviru zdravstvene zaštite i u mnogim drugim državnim upravama ne znaju kako je to živjeti sa zaštićenim osobnim podacima.

»ČINI SE KAO DA U ŠKOLI I NA DRUGIM MJESTIMA UOPĆE NEMAJU EVIDENCIJU O TOME.«

William¹

¹ Svi citati su preuzeti iz izvještaja ombudsmana za djecu «Nezaštićen» (Oskyddad).

ŠTO DJECI TREBA REĆI?

Može biti teško znati koliko djetetu treba reći i ne postoje uopćeni savjeti koji odgovaraju svima. Što treba reći djetetu je individualna stvar koja se mora prilagoditi situaciji, ali postoji nekoliko stvari koje trebate imati na umu:

Pričajte neposredno s djetetom. Odvojite vrijeme da djetetu objasnite što se događa. Djeca opažaju kad su roditelji prestrašeni i zabrinuti, i često čuju kada roditelji međusobno razgovaraju. Ako nitko ne priča s djetetom, postoji veliki rizik da dijete samo nađe objašnjenja za ono se događa. Djeca tada mogu postati još prestrašenija, zbunjenija i osamljenija. Znati što se događa, često daje osjećaj sigurnosti.

Razgovarajte o onom što su djeca doživjela. Kada djeca dožive prijetnje i nasilje, često o tome puno razmišljaju. Razgovor s odraslom osobom učinit će da se djeca osjećaju sigurnije i omogućit će im da podijele svoja iskustva s nekim. Također će dobiti priliku postavljati pitanja. Ako je dijete izloženo nasilju ili je vidjelo prijetnje i nasilje, dobro je reći djetetu da selite na sigurno mjesto. Djeca imaju pravo znati da su zaštićena od nasilja.

PRIMJER:

– Sada se selimo i nećemo reći Henriku gdje živimo kako nas ne bi mogao naći i tući ponovo.

PRIMJER:

– U svađi sam s nekoliko odraslih osoba i ne želim da te osobe dođu kod nas doma. Zato nikome nećemo reći u koji se grad selimo.

Izbjegavajte zastrašujuće detalje. Nemojte pričati detalje o nasilju ili opasnostima koje dijete ne zna. To može zastrašiti dijete. Međutim, djeci je potrebno dovoljno informacija kako bi razumjela zašto ne trebaju govoriti gdje žive.

Izbjegavajte laži. Katkad je potrebno zaštititi djecu od onoga što ih plaši ili od onoga što su suviše mala da bi razumjela. Imajte na umu da djeca rastu. Kada porastu, imaju pravo znati više. Bit će teško ako im je rečeno nešto što nije istina. Javlja se rizik da se osjete iznevjereno i prevareno. Umjesto toga, recite dio istine i postupno, kako dijete raste, dopunite priču detaljima i informacijama.

Podržite dijete, dijete ne treba podržavati vas. Mnogoj djeci veoma je stalo da utješi i podrži svoje roditelje. To je suviše velika odgovornost za njih. Pobrinite se da imate nekoga za razgovor o svojim brigama i strahovima.

Zaštitite djecu od "razgovora za odrasle". Kada razgovarate s drugim odraslima o svojim iskustvima s prijetnjama ili nasiljem, potrudite se da dijete ne čuje razgovor. Za dijete može biti zastrašujuće da čuje priču, a da ne razumije sve ili da nema priliku postavljati pitanja.

OPROSTITI SE

Mala djeca trebaju sudjelovati u onom što se događa u njihovom životu. Kada selite, bilo bi najbolje da djeca to doznaju na vrijeme. Ako ima vremena, dobro je oprostiti se od doma, drugova i susjeda, vrtića i igrališta.

Može se dogoditi i da nema vremena za opraštanje kada obitelj bježi i dobiva zaštićene osobne podatke. Katkad nije moguće ponijeti dječje stvari i možda se mora prekinuti kontakt s drugovima, s predškolskim, sa srodnicima i prijateljima. To nije najbolje za dijete, ali nekad nema izbora. Vaša sigurnost i sigurnost vašeg djeteta uvijek su najvažniji.

Pokušajte ponijeti sa sobom stvari koje su važne djetetu. Dobro je ako se prilikom selidbe mogu ponijeti stvari koje su djetetu važne, na primjer igračke, knjige, roba i namještaj. Fotografije su također često veoma važne. Katkad je moguće vratiti se i posjetiti ljude koje volite.

Ako ne možete imati kontakt s prijateljima i obitelji, dobro je pokušati pronaći uspomene, kao što su fotografije, snimke i stvari koje podsjećaju na ono što ste radili zajedno. To može pomoći djetetu.

Oprostite se ako je moguće. Ako je moguće kontaktirati predškolsko na siguran način, može biti dobro zatražiti pozdravljanje za svoje dijete. Audio ili video snimke s drugovima i odgojiteljicom, crteži i fotografije, mogu djetetu puno značiti.

PLAN U SLUČAJU OPASNOSTI

Kada je dijete ili neki drugi član obitelji izložen opasnosti, mora postojati plan što učiniti ako se nešto dogodi. Na što okruženje može biti spremno? Što dijete može samo učiniti?

Mnoge predškolske ustanove i škole sastavljaju poseban plan djelovanja za djecu sa zaštićenim osobnim podacima. Tu se upisuje od čega je dijete zaštićeno, tko treba znati da dijete ima zaštićene osobne podatke, da li je djetetu potrebna dodatna podrška te svi praktični detalji o tome kako zaštita treba funkcionirati. Obavijestite predškolsko i školu o tome, ako nisu upoznati sa situacijom!

Na www.skolverket.se se nalazi vodič pod nazivom Mladi sa zaštićenim osobnim podacima (Unga med skyddade personuppgifter). Možete se sami odlučiti želite li pričati o svojoj situaciji, na primjer prijatel-

jima i susjedima. Postoji rizik da oni koji doznaju, to pričaju dalje, ali da drugi ljudi znaju može predstavljati i zaštitu. Često možete reći dovoljno da dobjete pomoć ako se nešto ozbiljno dogodi, a da ne ispričate cijelu svoju priču ili da ne kažete da živite sa zaštićenim osobnim podacima. Recite, na primjer, svojim susjedima da želite da pozovu policiju ako čuju svađu ili vrištanje iz vašeg doma.

Ako dijete otkrije da ste pod zaštitom. Može se dogoditi da se dijete zaboravi i kaže gdje živite. Moguće je i da dijete pod pritiskom otkrije da živite pod zaštitom. Bez obzira na razlog, važno je ne kriviti dijete jer je nešto ispričalo. Čak i ako to znači povećan rizik za obitelj i razlog za novo seljenje, važno je da dijete ne osjeća krivnju jer je prouzročilo takvu situaciju. Razgovarajte s djetetom, recite mu da se takve stvari događaju, te da nije njegova krivnja što se morate ponovo seliti. Mnoga djeca osjećaju krivicu i kad im nitko ne kaže da su kriva. Razgovorom o tome, možete, kao odrasla osoba, osloboditi dijete odgovornosti.

KADA DIJETE ODRASTA

Stupanj zrelosti djeteta u različitim godinama je individualan, zbog čega je teško dati opće savjete o tome što i kada deci treba pričati o zaštiti. Unatoč zrelosti djeteta, važno je pružati mu informacije u skladu s tempom odrastanja, tako da se dijete može snalaziti u različitim životnim situacijama.

Od 0 do 3 godine: Djeca uvijek uz sebe imaju odraslu osobu. Zaštitite dijete i uvjerite se da je sigurno. Razgovarajte s predškolskom ustanovom i uvjerite se da postoji plan djelovanja.

Od 3 do 6 godina: Djeca imaju više kontakata s drugim odraslim osobama i djecom. Razumiju više i potrebne su im informacije. Uključite dijete u plan djelovanja predškolske ustanove. Razmislite o tome što želite da roditelji djetetovih drugova znaju.

Od 6 godina, pa naviše: Djeca školske dobi preuzimaju sve više i više odgovornosti. Škola postavlja nove zahtjeve i to ponekad predstavlja problem. Uvjerite se da postoji plan djelovanja i da se taj plan, u suradnji s djetetom, obnavlja svakog polugodišta. Djeca često imaju aktivnosti u slobodno vrijeme, odlaze kod drugova doma, možda spavaju van kuće. Što vrijedi za vaše dijete? Tko treba znati? Što dijete može reći drugima?

Na putu ka tinejdžerskoj dobi

Kada se djeca približavaju tinejdžerskoj dobi, raste njihova potreba da budu informirana i da sudjeluju u odlučivanju. Tinejdžer mora sam donositi mnogo osobnih odluka koje se tiču drugova, djevojke ili dečka, slobodnog vremena ili učenja. Tinejdžeri sa zaštićenim osobnim podacima se suočavaju s mnogim složenim izborima i rijetko se mogu obratiti vršnjacima i odraslima za savjet. Okolina, jednostavno, ne zna dovoljno o tome kako je živjeti izložen opasnosti. Možda

ne znaju ni da je tinejdžer izložen opasnosti i da ima zaštićene osobne podatke.

Kao roditelj, vi ste veoma važni. Vi ste onaj tko može davati savjete i pričati zašto je važno biti posebno pozoran kada se imaju zaštićeni osobni podaci. Vi ste, također, osoba koja postavlja pravila i granice. Tinejdžeru treba omogućiti da postavlja pitanja i razgovara o pravilima koja postaje suviše teško pratiti, jer se u suprotnom javlja rizik od kršenja pravila u tajnosti. Zajedno možete doći do najboljih pravila za svoju obitelj.

Neka od važnih pitanja su na primjer kome tinejdžeri mogu pričati, sport i aktivnosti u slobodno vrijeme, dopunski posao, društvene mreže i internet.

O INTERNETU

Internet je važan dio života većine mladih ljudi. Oni se druže, rade domaće zadaće, traže informacije, slušaju muziku, igraju igrice, gledaju filmove i kupuju stvari. Ali internet može biti opasno mjesto ako živite pod prijetnjom jer identitet može biti otkriven. Djeca sa zaštićenim osobnim podacima ne mogu koristiti internet isto kao i ostali, i trebaju naučiti kako koristiti internet na siguran način, prije nego što ga mogu koristiti samostalno. To znači da morate rano početi, ako je moguće u vrijeme polaska u školu.

ZATRAŽITE POMOĆ DRUGIH

Zaštićeni osobni podaci postavljaju dodatne zahtjeve pred cijelu obitelj. Ako vam je teško razgovarati sa svojim djetetom ili odgovarati na pitanja koja dijete postavlja, možete dobiti pomoć van obitelji. Isto vrijedi i ako dijete ima mučna sjećanja ili simptome nakon doživljavanja nasilja ili prijetnji. Mnoga djeca misle da je lijepo razgovarati s odraslom osobom izvan obitelji koja ima obvezu čuvanja tajne.

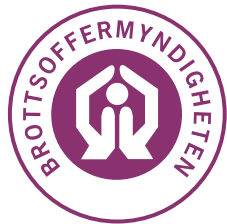
Školska zdravstvena zaštita, socijalna skrb ili dežurna služba za žene, mogu vam pomoći u dobivanju podrške u vidu razgovora tamo gdje živite.

VIŠE INFORMACIJA OD DRŽAVNE UPRAVE ZA ZAŠTITU PRAVA ŽRTAVA KAZNENOG DJELA

Na **www.jagvillveta.se** postoje informacije za djecu koja žive sa zaštićenim osobnim podacima. Na ovoj web strani postoje i informacije za djecu o kaznenim djelima, pravima, podršci i pomoći.

Na **www.brottsoffermyndigheten.se** postoje informacije na više jezika o pravima žrtava kaznenog djela, o sudskom procesu te kontakt podaci drugih državnih uprava i neprofitnih organizacija.

Državna uprava za zaštitu prava žrtava kaznenog djela (brottsoffermyndigheten) rado odgovara na pitanja o naknadi u vezi s kaznenim djelom. Pozovite uslužni telefon državne uprave **090-70 82 00**, i razgovarajte s referentom u odjelu za štetu prouzrokovanu kaznenim djelom.

BROTTSOFFERMYNDIGHETEN

Box 470, 901 09 Umeå

Tel: 090-70 82 00

registrator@brottsoffermyndigheten.se

www.brottsoffermyndigheten.se

www.rattegangsskolan.se

www.jagvillveta.se